

Protokoll fört vid enskild föredragning

Infrastrukturavdelningen
Allmänna byrån

Beslutande
Minister
Camilla Gunell

Föredragande
Byråchef
Gustav Blomberg

Justerat
Omedelbart

Nr 19

Lagstiftningspromemoria om ändringar i lagstiftning om energideklarationer
ÅLR 2024/2068

Beslut

Landskapsregeringen beslutade att skicka lagstiftningspromemoria om ändringar i lagstiftning om energideklarationer enligt **bilaga 1, I124E17** till lagberedningen.

Lagstiftningspromemoria om ändringar i lagstiftning om energideklarationer

Byråchef

Allmänna byrån, Infrastrukturavdelningen

Datum: 26.3.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

1. Bakgrund

Den 8 juni 2023 fattade Ålands landskapsregering genom ÅFS 2023/48 ett beslut om ändring av bilagan till landskapsförordningen om Ålands byggbestämmelsesamling ("ÅBBS"). Genom ändringen genomfördes implementeringsåtgärder med anledning av EU-kommissionens motiverade yttrande gällande åtgärder för införlivande av bland annat Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/844 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2010/31/EU om byggnaders energiprestanda ("ändringsdirektivet")¹. Utöver de åtgärder som bedömdes nödvändiga för att införliva ändringsdirektivet, gjordes samtidigt vissa andra justeringar av ÅBBS 9 kapitel ("energikapitlet") i syfte att modernisera och uppdatera kapitlet. Genom ändringarna infördes bestämmelser som motsvarar föreskrifter som återfinns i 9 kapitlet i svenska Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd ("BBR"). Bestämmelserna i 9 kapitlet, i såväl ÅBBS som i BBR, innehåller föreskrifter och allmänna råd kopplade till Plan- och Bygglagens bestämmelse om krav på byggnadsverks energihushållning vid nybyggnad eller ändring.

Ålands landskapsregering har låtit utföra en utredning över vilka följdändringar som är påkallade på lag-, förordnings- och föreskriftsnivå vad gäller regleringen av energideklarationer med anledning av den redan genomförda ändringen av ÅBBS. Syftet med utredningen och även denna lagstiftningspromemoria är att säkerställa en fungerande åländsk lagstiftningshelhet kring energideklarationer. Vidare omfattade utredningen även en översyn över den databas för energideklarationer som används idag, i syfte att verifiera att databasen innehåller alla nödvändiga uppgifter. Resultatet av utredningen har resulterat i uppgörande av denna lagstiftningspromemoria.

Vad gäller kraven som ställs på byggnader vid nybyggnation så har Åland sedan antagande av ÅBBS närmast sig det svenska systemet ytterligare genom att i ÅBBS införa bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i svenska BBR. Det är därför ändamålsenligt att, särskilt med beaktande av att man idag använder en del av svenska Boverkets databas för energideklarationer, göra en jämförelse med den svenska regleringsmodellen för att utreda vilka lagstiftningsuppdateringar som behövs i landskapet Åland. Utredningen har därför i huvudsak baserat sig på en jämförelse med den svenska lagstiftningsmodellen.

Eftersom kraven på byggnadsverk vad gäller energihushållning och värmeisolering vid byggnation eller ändring är nära sammankopplade med regelverket kring energideklarationer, återfinns under avsnitt 2 en översiktlig redogörelse för regelverket. Under avsnitt 3 görs därefter en jämförelse mellan den svenska och åländska lagstiftningen beträffande energideklarationer. Avslutningsvis ges förslag till ändringar i gällande landskapslag om energideklarationer. Förslagen som presenteras i denna lagstiftningspromemoria är baserade på en lagstiftningsmodell där man i detalj reglerar området för energideklarationer på lagnivå. Under lagberedningsprocessen kan man dock (om det anses mer ändamålsenligt) besluta att endast inta vissa grundbestämmelser och ändringar i landskapslagen om energideklarationer emedan man i ett senare skede efter att landskapslagsändringarna godkänts av presidenten upptar detaljerade bestämmelser i landskapsförordningen om energideklarationer. Dessa alternativ behöver utvärderas utifrån ändamålsenlighet, effektivitet men också utifrån en risk- och behörighetsbedömning.

2. Reglering gällande krav på energihushållning vid byggnation

2.1. Sverige

I Sverige finns reglerna om kraven på energihushållning i följande författningar:

- Plan- och bygglag (2010:900) ("PBL")

¹ Landskapsregeringen fick meddelande 14.3.2024 att kommissionen beslutat att lägga ner överträdelseförfarandet mot Åland, vilket innebär att landskapsregeringen lyckats med implementeringsåtgärderna i enlighet med kommissionens krav. Se ärendena ÅLR 2022/6005 och ÅLR 2018/6563.

- Plan- och byggförordning (2011:338) ("PBF")
- Boverkets byggregler – föreskrifter och allmänna råd ("BBR"), 9 kap
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår ("BEN").

I PBL 8 kap. 4 § 1 st. 6 p. stadgas att ett byggnadsverk ska ha de tekniska egenskaper som är väsentliga i fråga om energihushållning och värmeisolering. I PBL finns ett delegeringsstadgande enligt vilken regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om vad som krävs för att uppfylla de krav som framgår av 8 kap. 4 §.

Med stöd av PBL har regeringen i PBF tagit in mer detaljerade bestämmelser om kraven på energihushållning. I PBF 3 kap. 14 § anges att en byggnad, för att uppfylla kravet på energihushållning och värmeisolering ska ha en mycket hög energiprestanda där den energi som tillförs i mycket hög grad kommer från förnybara energikällor (nära-nollenergibyggnad) uttryckt som primärenergi beräknad med en viktningsfaktor per energibärare som ska bidra till teknikneutralitet mellan hållbara uppvärmningssystem som inte är fossilbränslebaserade. Därtill ska en byggnad ha särskilt goda egenskaper när det gäller hushållning med el och vara utrustad med en klimatskärm som säkerställer god värmeisolering.

Boverket har utfärdat detaljerade föreskrifter i 9 kapitlet i BBR. I det aktuella kapitlet finns bland annat detaljerade bestämmelser om specifika krav och riktlinjer för att säkerställa att nya byggnader uppfyller energiprestandakraven och är energieffektiva.

Därutöver har Boverket gett ut BEN. Enligt energiprestandadirektivet ska byggnadens energiprestanda fastställas med utgångspunkt i det normala brukandet av byggnaden². Syftet med BEN är att tillhandahålla en standardiserad metod för att bedöma och rapportera byggnaders energianvändning knutet till normalt brukande och för ett normalt år. På detta sätt säkerställs att ett normalt brukande beaktas på ett likvärdigt sätt vid fastställande av byggnaders energianvändning. BEN tillämpas både när energiprestandan fastställs utifrån beräknade värden och utifrån den faktiskt använda energin. BEN tillämpas emellertid även vid fastställande av en byggnads energiprestanda och energiklass i samband med upprättandet av energideklarationer.

2.2. Åland

I landskapet finns bestämmelser om kraven på energihushållning i följande författningar:

- Plan- och bygglag (2008:102) för landskapet Åland ("ÅPBL")
- Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader ("ÅFED")
- Landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling ("ÅBBS")

I ÅPBL 65 § finns en bestämmelse som motsvarar den som finns i den svenska PBL 8 kap. 4 § 1 st. 6 p. I ÅPBL 65 § bestäms bland annat att byggnadsverket ska uppfylla grundläggande krav på energihushållning och värmeisolering. Delegeringsstadgandet återfinns i ÅPBL 7 §, där det stadgas att landskapsregeringen ska utfärda allmänna föreskrifter och allmänna råd om byggande i ÅBBS.

I landskapet har man utfärdat mer detaljerade bestämmelser i ÅBBS. Genom landskapsregeringens beslut 8 juni 2023 om ändring av bilagan till ÅBBS infördes i 9:13 en bestämmelse som motsvarar den som återfinns i den svenska PBF om krav på nära-nollenergibyggnader. Genom samma beslut har man samtidigt gjort omfattande justeringar av hela 9 kap. i ÅBBS, så att bestämmelserna numera motsvarar 9 kap. i svenska BBR, med vissa anpassningar efter åländska förhållanden. Ändringarna innebär bland annat att man i praktiken numera utgår från byggnadernas primärenergital istället för energianvändning i kraven som ställs på byggnadernas energianvändning.

² Artikel 3 och bilaga I, Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/31/EU av den 19 maj 2010 om byggnaders energiprestanda.

I landskapet finns bestämmelser som rör krav på byggnadsverk dessutom i ÅFED genom att det i övergångsbestämmelsen har tagits in ett stadgande om att alla nya byggnader senast den 31 december 2020 ska vara nära-nollenergibyggnader. I ÅFED 2 § definieras vad som avses med nära-nollenergibyggnad. Bestämmelsen är identisk med den definition som har införts i ÅBBS i samband med de ovannämnda ändringarna.

Några bestämmelser som motsvarar den svenska BEN finns inte i landskapet i dagsläget. Enligt uppgift är emellertid ett regelverk som motsvarar BEN under utformning. Allmänna byrån har tagit fram ett utkast till en åländsk BEN (anpassad efter åländska förhållanden) som är redo att antas i samband med att behövliga ändringar utförs i energideklarationslagstiftningen och att den nya energideklarationsdatabasen (Gripen 3.0) tas i bruk.

2.3. Jämförelse mellan Sverige och Åland

Som det redan har konstaterats i promemorian till landskapsförordningen om ändring av bilagan till ÅBBS så följer inte regelverket på Åland samma struktur som i Sverige fullt ut³. Genom landskapsregeringens beslut den 8 juni 2023 om ändring av ÅBBS har man dock närmast sig det svenska regelverket ytterligare. Ändringarna har emellertid medfört att det har uppstått en viss dubbelreglering.

Vissa av bestämmelserna som rör kraven på nybyggnation har som sagt redan tidigare funnits intagna i ÅFED. Bestämmelserna rörande energideklarationer bör i mån av möjlighet hållas separerade från bestämmelserna rörande byggnadskrav, på motsvarande sätt som i Sverige. Detta skulle medföra ett enklare och mer överblickbart regelverk. Förslagsvis kan de bestämmelser som rör byggnadskrav i förordningen om energideklarationer upphävas. Kravet på att byggnader ska vara nära-nollenergibyggnader, som idag återfinns i 5 § ÅFED, framgår numera av ÅBBS 9:13. ÅBBS innehåller därutöver en definition som motsvarar den som idag finns i 2 § ÅFED. Bestämmelserna i ÅFED bör därför kunna upphävas såsom onödiga, särskilt om den lagstiftningsmodell där detaljerade bestämmelser förs in i landskapslagen om energideklarationer som föreslås nedan verkställs och blir gällande lag.

Det svenska BEN-regelverket innehåller närmare föreskrifter om hur begreppet normal energianvändning ska tillämpas i praktiken. BEN är tillämplig både vad gäller lagstiftningen om kraven vid nybyggnation och lagstiftningen rörande energideklarationer. Detta är således ett undantag från de två separerade lagstiftningshelheterna.

BEN-föreskrifterna är centrala inom lagstiftningen om energianvändning och energideklarationer. I ÅBBS refereras ofta till begreppet "normalt brukande och ett normalår" och författningen innehåller hänvisningar till landskapsregeringens föreskrifter om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår. För närvarande finns dock inte dessa föreskrifter. Det pågår ett arbete med att ta fram ett motsvarande regelverk, vilket anses vara nödvändigt⁴. Ett utkast över en åländsk version av BEN finns framtagen av förvaltningen och kan sättas i kraft när behövliga lagändringar är i kraft. En åländsk BEN kan förslagsvis regleras genom en landskapsförordning (exempelvis landskapsförordning om föreskrifter och allmänna råd om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår). Inom ramen för denna promemoria har det inte gjorts någon närmare utredning eller konsekvensanalys av ett nytt BEN-regelverk. Däremot finns det omfattande beredningsmaterial i Sverige att ta del av.

3. Regleringen gällande energideklarationer

3.1 Nuvarande lagstiftning, en jämförelse mellan landskapet Åland och Sverige

I landskapet finns bestämmelser om energideklarationer i huvudsak i följande författningar:

- Landskapslag (2014:31) om energideklaration för byggnader ("ÅLED")
- Landskapsförordning (2014:52) om energideklaration för byggnader ("ÅFED")

³ Se lagstiftningspromemoria i ärende ÅLR 2023/4503

⁴ Överväg behovet av att införa övergångsbestämmelser.

ÅFED består endast av fem paragrafer. ÅLED utgör således den mest centrala lagstiftningen på området. Vid en jämförelse med den svenska lagstiftningsmodellen så kan man konstatera att det finns fler författningar, på flera olika nivåer, som reglerar området för energideklarationer i Sverige. De mest centrala svenska författningarna utgörs av:

- Lag (2006:985) om energideklaration för byggnader
- Förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklaration för byggnader ("BED")
- Boverkets föreskrifter och allmänna råd om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår.

Valet att huvudsakligen införa bestämmelser på lagnivå i landskapet kan härledas till att ett tidigare lagförslag, nr 13/2012-2013, förordades förfalla av Republikens president. Den föreslagna lagen var strukturerad som en ramlag med flera delegeringsstadganden. Med stöd av delegeringsstadgandena var det tänkt att de rikssvenska reglerna om energiprestanda och energideklaration skulle införlivas i den åländska rättsordningen. Högsta domstolen ansåg dock att delegeringsstadgandena överskred lagstiftningsbehörigheten, eftersom de svenska bestämmelserna som avsågs att införlivas i landskapet handlade om standardisering, vilket hör till rikets lagstiftningsbehörighet. Med detta i åtanke reviderades lagförslaget, och ett nytt förslag presenterades genom lagförslag nr 7/2013-2014. Detta nya förslag, som utgör grunden för den nuvarande landskapslagen om energideklarationer, innehöll färre delegeringsstadganden. Istället infördes mer detaljerade bestämmelser direkt i lagen. Landskapslagen innehåller bestämmelser som återfinns på alla författningsnivåer i Sverige, dvs. bestämmelser som finns i den svenska lagen, förordningen och föreskrifter har samlats i landskapslagen.

3.2. Ändringsbehov, val av lagstiftningsmodell

Denna promemoria tar sikte på att identifiera vilka ändringar som är nödvändiga med anledning av de redan genomförda ändringarna i ÅBBS. Den genomförda utredningen och innehållet i denna promemoria begränsar sig därmed i huvudsak till dessa följdändringar och innefattar därmed endast begränsade avväganden av andra nödvändiga ändringar av lagen.

För att kartlägga behovet av ändringar kan en jämförelse göras med Sverige, där man redan år 2017 genomförde de ändringar i BBR som nyligen har genomförts i ÅBBS avseende byggnaders energiprestanda. I Boverkets konsekvensutredning (BFS 2018:11) utreddes nödvändiga följdändringar av Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklaration för byggnader (BED) med anledning av de tidigare genomförda ändringarna av BBR. I konsekvensutredningen konstaterades att energiprestanda enligt energiprestandadirektivet ska fastställas utifrån primärenergianvändning och enligt samma metod vid krav för nya byggnader som i energideklarationerna. Man konstaterar följande:

Med anledning av att metoden att uttrycka en byggnads energiprestanda har ändrats i BBR, så måste den även ändras i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2007:4) om energideklaration för byggnader, BED, så att föreskrifterna blir samstämmiga. Görs inte detta så kommer en diskrepans uppstå mellan föreskrifterna som reglerar byggnaders energiprestanda, och därmed uppfylls inte energiprestandadirektivet.

Av samma orsaker som har identifierats i samband med att den svenska regleringen om energideklarationer reviderades, finns det även behov av att revidera lagstiftningen i landskapet. Den huvudsakliga anledningen till detta är att det är nödvändigt att ha ett samstämmigt system i ÅBBS och i regelverket kring energideklarationer för att uppfylla kraven i energiprestandadirektivet.

Det har tidigare nämnts att det är nödvändigt att, förutom behövliga anpassningar i lag till de ändrade bestämmelserna om energihushållning (avsnitt 9) i ÅBBS, även ta i bruk en åländsk BEN-föreskrift som reglerar metoden att bedöma och rapportera byggnaders energianvändning vid normalt bruk. Det bör också utvärderas huruvida vissa föreskrifter som finns i Sveriges BED bör tas i bruk i en åländsk version av BED – det gäller framförallt hur en energideklaration ska byggas upp. På Åland har uppbyggnad av energideklaration och hur den

ska se ut tagits fram genom beslut på enskild föredragning. Men bestämmelser om hur en energideklaration ska se ut och utformas bör antas antas på förordningsnivå (jämför exempelvis med trafikskyltar).

Som det har konstaterats under avsnitt 3.1 skiljer sig den åländska lagstiftningsmodellen mot den svenska. Enligt förvaltningens bedömning finns det två olika tillvägagångssätt för att införliva nödvändiga bestämmelser i landskapet. Antingen antas ändringarna genom ändring av ÅLED eller så utfärdas kompletterande bestämmelser på förordnings- och/eller föreskriftsnivå. De olika alternativen har olika för- och nackdelar. Att detaljerade bestämmelser tas in på lagnivå är inte optimalt med tanke på att lagändringar är en omfattande process och då det kan finnas behov av att löpande revidera detaljbestämmelser. Å andra sidan innehåller ÅLED idag redan ett stort antal detaljbestämmelser och att flytta ut dessa till en förordning är ett omfattande arbete som är resurskrävande. Mot bakgrund av att man eftersträvar ett så litet ingripande som möjligt så baserar sig förslaget nedan på att ändringarna införlivas direkt i den gällande ÅLED.

4. Förslag på åtgärder

I landskapslagen om energideklarationer bör följande bestämmelser revideras för att de ska bli samstämmiga med ändringarna som tidigare genomförts i ÅBBS.

4 § 1 mom. 1 punkten

Gällande lydelse:

1) (2016/73) energiprestanda med angivande av byggnadens uppvärmningsformer, eventuella kylsystem och annan energianvändning, varvid energiprestanda för en byggnad, med beaktande av dess typ, ska anges med utgångspunkt i en normal användning av byggnaden och på de grunder för beräkning av energiprestanda som föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser,

Bestämmelsen reglerar hur energiprestanda ska anges och är därmed central för energideklarationernas innehåll och för de ändringar som har genomförts i ÅBBS. Det som föreskrivs i bestämmelsen har i Sverige fördelats mellan lagen (9 § 1 p.), förordningen (7 §) och BED (5 §).

Den första delen av bestämmelsen lydande ”energiprestanda med angivande av byggnadens uppvärmningsformer, eventuella kylsystem och annan energianvändning, varvid energiprestanda för en byggnad, med beaktande av dess typ, ska anges med utgångspunkt i en normal användning av byggnaden” har som avsikt att införliva Energiprestandadirektivets artikel 11 och artikel 2 punkt 4. Motsvarande bestämmelse i Sverige finns i 9 § 1 punkten lagen samt i 7 § förordningen.

Den andra delen av bestämmelsen lydande ”och på de grunder för beräkning av energiprestanda som föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser,” är en allmän hänvisning till de bestämmelser som reglerar kraven på energiprestanda, i praktiken avser hänvisningen ÅBBS kap. 9.

Den aktuella bestämmelsen bör ändras så att den på ett tydligt sätt förskriver att byggnaders energiprestanda ska anges som byggandens primärenergital i enlighet med ÅBBS 9 kap 12 §⁵.

Samtidigt bör en hänvisning till landskapets nya BEN-regelverk tas med, så att de nya föreskrifterna blir

⁵ Eftersom byggandens primärenergital definieras i 9:12 ÅBBS är tydligast att hänvisa direkt till den aktuella bestämmelsen. Däremot är det inte lagtekniskt optimalt att i lag hänvisa till en specifik bestämmelse i en förordning, eftersom den senare kan komma att ändras. Ett alternativt sätt att reglera är att ange att byggandens primärenergital ska anges såsom det föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser. Det senare alternativet blir dock inte lika tydligt.

bindande vid upprättande av energideklarationer⁶. I samma bestämmelse är det naturligt att föreskriva att BEN-regelverket även ska tillämpas i de fall där det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta energianvändningen. Samtidigt, och på motsvarande sätt som i 5 § BED, bör man ange hur normalårskorrigerings ska göras. I Sverige hänvisas till en bilaga, men eftersom texten i bilagan har blivit mer kortfattad genom tidigare ändringar, lämpar det sig också att ta in bestämmelsen direkt i lagen. Enligt uppgift från Boverket tillämpas normalårskorrigeringen direkt i samband med att energideklarationerna uppgörs i energidatabasen, varför normalårskorrigeringen förmodligen är något som redan idag beaktas i de åländska energideklarationerna, dock utan lagstöd.

Bestämmelsen kan överlag uppfattas som komplicerad och svårförståelig då den innehåller mycket information. Bestämmelsen kunde därför med fördel delas upp i flera paragrafer.

Nedan är ett exempel på en reviderad bestämmelse:

4 § 1 mom. 1 punkten ersätts med följande lydelse:

1) uppgift om byggnadens energiprestanda som ska fastställas med utgångspunkt i byggnadens tekniska egenskaper och en normal användning av byggnaden. När en uppgift om en byggnads energiprestanda anges i en energideklaration ska byggnadens uppvärmningsformer, eventuella kylsystem och annan energianvändning redovisas.

En ny 4a § införs med följande lydelse:

Energiprestanda enligt 4 § 1 mom. 1 punkten ska anges som byggnadens primärenergital i enlighet med avsnitt 9:12 i bilagan till landskapsförordning (2015:5) om Ålands byggbestämmelsesamling.

En byggnads uppmätta energianvändning ska korrigeras för att fastställa byggnadens energianvändning knuten till ett normalt brukande och ett normalår enligt landskapsregeringens föreskrifter om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår.

Normalårskorrigerings görs genom engeriindexmetod så att engeriindexet beräknas genom att aktuell månads ekvivalenta graddagar divideras med motsvarande månads ekvivalenta graddagar under ett normalår. Normalårskorrigeringen beräknas genom att energi för uppvärmning divideras med engeriindexet. För att få byggnadens energianvändning som utgör underlag för energiprestanda ska energi för varmvatten, komfortkyla och fastighetsenergi adderas.

Byggnader där det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta energianvändningen får i stället deklarerats genom att energiprestandan beräknas enligt landskapsregeringens föreskrifter om fastställande av byggnadens energianvändning vid normalt brukande och ett normalår.

I 4 § 2 mom. återfinns idag ett delegeringsstadgande, se nedan. Delegeringsstadgandet föreslås revideras samt flyttas till den nya 4a §. Det befintliga delegeringsstadgandet anger att landskapsregeringen i förordning kan ange metod för beräkning av energiprestanda i de fall det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta energianvändningen för en byggnad. Eftersom metoden för att beräkna energianvändning kommer att framgå av landskapets BEN, så bör förordningsfullmakten justeras så att det tydligt framgår att landskapsregeringen genom föreskrifter får meddela närmare bestämmelser. Vidare bör delegeringsstadgandet samtidigt justeras så att den inte begränsas till att endast avse de situationer där det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta

⁶ Såsom redan har påtalats har det inte gjorts någon analys av konsekvenserna av införandet av ett BEN-regelverk. Ett sådant regelverk planeras dock införas i landskapet, och bli en del av byggnadskraven, och det är naturligt att regelverket även ska tillämpas vid uppgörandet av energideklarationer. Detta förutsätter en delegeringsfullmakt, se nedan sid 7.

energianvändningen. BEN ska även tillämpas för att korrigera en byggnads uppmätta energianvändning för att fastställa byggnadens energianvändning knuten till ett normalt brukande och ett normalår. Inom ramen för denna promemoria har det inte tagits fram ett förslag på ett reviderat delegeringsstadgande. Det bör dock noteras att behörighetsfrågan noggrant bör utredas vad gäller gränsdragningen för standardisering om en delegeringsbestämmelse föreslås, särskilt med beaktande av problematiken kring lagförslag nr 13/2012-2013.

4 § 1 mom. 5 punkten

Gällande lydelse:

5) referensvärden för byggnaden som gör det möjligt för konsumenter att bedöma byggnadens energiprestanda och att jämföra byggnadens energiprestanda med andra byggnaders energiprestanda.

4 § 1 mom. 5 punkten bör specificeras så att det framgår att referensvärdet ska anges utgående från de krav på primärenergital som gäller vid uppförande av ny byggnad enligt ÅBBS. Denna ändring föranleds inte enbart av uppdateringen av ÅBBS, utan landskapslagen har hittills saknat en mer detaljerad anvisning om hur referensvärde ska anges.

Förslag:

5) referensvärden som gör det möjligt för konsumenter att bedöma byggnadens energiprestanda och att jämföra byggnadens energiprestanda med andra byggnaders energiprestanda. Som referensvärde ska anges en klassning som utgår från de krav på primärenergital som vid var tid gäller vid uppförandet av en ny byggnad enligt vad som föreskrivs i plan- och bygglagen (2008:102) för landskapet Åland och med stöd av plan- och bygglagen för landskapet Åland gällande bestämmelser.

4 § 2 mom.

Gällande lydelse:

Energiprestanda enligt 1 mom. 1 punkten ska anges på ett sådant sätt att en jämförelse med nybyggnadskrav för energiprestanda kan göras. Landskapsregeringen kan i förordning ange metod för beräkning av energiprestanda i de fall det inte går att få fram uppgifter om den uppmätta energianvändningen för en byggnad.

Det bör övervägas om den första meningen ska utgå. Uppfattningen är att det är referensvärdena och klassningen som innebär att en jämförelse med nybyggnadskrav för energiprestanda kan göras, inte hur man anger energiprestandan som sådan. Det finns inget tydligt motiv angivet i förarbetena till lagen som ger vägledning för bestämmelsens tolkning (LF 7/2013-2014).

Den andra meningen utgör en förordningsfullmakt. Bestämmelsen föreslås bli reviderad samt flyttad till den nya 4a §, se ovan.

4 § 3 mom.

Gällande lydelse:

Referensvärde enligt 1 mom. 5 punkten ska anges enligt en klassificeringsskala i intervallen A, B, C, D, E, F och G, grundat på kraven för energiprestanda vid uppförandet av en ny byggnad. Byggnader i intervallen A och B har lägre energianvändning och byggnader i intervallen D, E, F och G har högre energianvändning än vad som gäller vid uppförandet av en ny byggnad.

Det anses att klassificeringsskalan bör förtydligas så att det uttryckligen anges vilka krav som gäller för vilken klassificering, jämför BED 7a §. Uppfattningen är att det i dagsläget i landskapet inte finns stöd i lag eller förordning för hur klassificeringsskalan ska tillämpas. Eftersom man i landskapet använder en del av det svenska registret och databasen för energideklarationer så bör klassificeringen förslagsvis utgå från den svenska modellen, vilken är det som i praktiken förmodligen redan tillämpas. Det har i det här skedet inte gjorts någon analys av de olika energiklassificeringarna som sådana, utan konstaterar endast att lagstiftningen borde

förtydligas på denna punkt. Vidare bör begreppet "energianvändning" bytas ut. Förslagsvis borde begreppen "lägre energianvändning" och "högre energianvändning" bytas till "bättre energiprestanda" och "sämre energiprestanda". Det bör även i detta sammanhang bedömas att bestämmelsen inte utgör en behörighetsöverskridning med tanke på att standardisering hör till rikets behörighet.

5. Energideklarationsregistret och bestämmelser kopplade till det

Ändringarna i ÅBBS och de ovan föreslagna ändringarna i landskapslagen om energideklarationer föranleder även behov av vissa anpassningar i registret/databasen för energideklarationer.

Att man har övergått från specifik energianvändning till primärenergital innebär att ytterligare faktorer måste kunna matas in i databasen, medan vissa tidigare faktorer kan ha blivit överflödiga.

Det som övergången till primärenergital i praktiken innebär är att en geografisk klimatfaktor har tagits med som en del av beräkningen⁷ samtidigt som varje energibärare (el, fjärrvärme, fjärrkyla, biobränsle, fossil olja och fossil gas) har getts en viktningsfaktor (primärenergifaktor). Den befintliga databasen beaktar inte denna förändring.

Energideklarationsregistret är nära kopplat till bestämmelserna som reglerar innehållet i en energideklaration. Det finns därför även här orsak att göra en kortfattad jämförelse med den svenska lagstiftningen på området.

I landskapet regleras energideklarationens innehåll i 4 och 16 §§ landskapslagen om energideklaration för byggnader. Det finns motsvarande bestämmelser i Sverige i 9 § lag om energideklaration för byggnader, 7 och 7a §§ förordning om energideklarationer för byggnader samt i 5, 7 och 7a §§ i BED. Om de ovan föreslagna ändringarna av landskapslagen beaktas, motsvarar landskapslagens bestämmelser de svenska bestämmelserna, med undantag från 7a § förordning om energideklarationer för byggnader, vars motsvarighet saknas i landskapet⁸.

Därutöver innehåller BED ytterligare bestämmelser om energideklarationer, vars motsvarighet inte finns i landskapet. BED 8a § reglerar hur energideklarationen ska sammanfattas och hänvisar till bilaga 2, vilken innehåller en detaljerad beskrivning över utformningen av sammanfattningen. Något krav på eller beskrivning av sammanfattningen finns inte i landskapet, även om energideklarationer i praktiken sammanfattas på motsvarande sätt som i Sverige.

Vidare innehåller BED 8 § en bestämmelse som innebär att energideklarationer, utöver vad som stadgas i lagen och förordningen, ska innehålla de uppgifter som följer av Boverkets elektroniska formulär. Därmed har man i Sverige låtit formuläret som sådant styra vilka uppgifter som energideklarationen ska innehålla. Av BED 16 § framgår att energideklarationer ska lämnas på Boverkets elektroniska formulär och att åtkomst till det elektroniska formuläret ska ske direkt mot energideklarationsregistret. I landskapet finns ingen hänvisning till något specifikt elektroniskt formulär, utan landskapslagens 17 § stadgar endast att upprättade energideklarationer ska överföras till landskapsregeringen elektroniskt. Därmed skulle energiexperterna i teorin kunna använda en annan typ av formulär för att upprätta giltiga energideklarationer. Det faktum att man i Sverige har låtit formuläret som sådant styra energideklarationens innehåll, medför att det inte är möjligt att härleda alla uppgifter som anges i energideklaration till bestämmelser i lagstiftningen.

Klart är åtminstone att den geografiska klimatfaktorn och energibärarnas viktningsfaktorer måste beaktas i beräkningen i den nya energideklarationsdatabasen och uppgörande av energideklarationer. Resultatet av beräkningen ska generera ett primärenergital, vilket inte görs i den åländska versionen av formuläret. I Sverige har man valt att behålla informationen om specifik energianvändning (tidigare energiprestanda) som tilläggsinformation på energideklarationens sammanfattning.

⁷ Den geografiska justeringsfaktorn är dock densamma för hela Åland enligt ÅBBS 9 kap. 9:2c.

⁸ Det rekommenderas att utreda behovet av att införa detaljerade bestämmelser om rekommendationerna som ska lämnas i en energideklaration (jmf. artikel 11 p. 2, 3 och 4 i energiprestandadirektivet).

Eftersom nuvarande formulär i svenska energideklarationsdatabasen innehåller underliggande formler som automatiskt beräknar exempelvis energiklassificeringen samt beaktar normalårskorrigeringar, så är det inte möjligt att i detalj ange vilken tilläggsinformation som behöver fogas till systemet med anledning av ändringarna i ÅBBS och landskapslagen om energideklarationer. För att kunna ta ställning till detta så behöver en detaljerad utredningen göras i samråd med teknisk expertis.

Det är viktigt att notera att den åländska lagstiftningen saknar bestämmelser rörande energideklarationsdatabasen som sådan. Just nu framgår det bara att energideklarationerna ska lämnas elektroniskt, utan att formatet närmare specificeras. Om man väljer att specifikt ange att det är landskapsregeringens formulär som ska användas, så behöver man även bedöma behovet av att göra formulärets utformning styrande för vilka uppgifter som ska lämnas i en energideklaration. En sådan bedömning bör innefatta överväganden kring huruvida en sådan bestämmelse är förenlig med åländsk lagstiftningsbehörighet eller om bestämmelsen riskerar att utgöra en behörighetsöverskridning.

6. Avslutande kommentarer

Denna promemoria belyser tydligt att både lagstiftningen och energidatabasen behöver revideras. Den nuvarande lagstiftningsmodellen, som innehåller detaljerade bestämmelser direkt i lagen, skapar utmaningar. Varje ändring av dessa bestämmelser kräver en omfattande lagstiftningsprocess, vilket inte hade varit fallet om bestämmelserna varit placerade på förordningsnivå.

I detta sammanhang är det värt att notera att nytt omarbetat energiprestandadirektiv väntas antas under kvartal 1. Denna omarbetning syftar till att införa obligatoriska minimistandarder för energiprestanda på byggnader, med målet att stimulera renoveringar av det befintliga byggnadsbeståndet inom EU och därmed bidra till en minskning av unionens nettoutsläpp av växthusgaser med minst 55% fram till 2030, jämfört med 1990 års nivåer.

När energiprestandadirektivet har omarbetats, föranleder det förmodligen ändringar i åtminstone ÅBBS, men kanske även i lagen om energideklarationer.